



РІШЕННЯ № 63

Щодо недопущення порушень права адвоката на ефективну участь в процесі при здійсненні адвокатської діяльності в суді

«02» серпня 2022 року

м. Мукачево

До Ради адвокатів України надійшла заява Голови Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ Ключкова В.В. (вх. № 2501/0/1-22 від 14 червня 2022 року) з проханням надати оцінку порушенням професійних прав адвоката і гарантій адвокатської діяльності передбачених ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» суддями Вищого антикорупційного суду у складі: головуючого судді Крикливого В.В., суддів Галабали М.В., Широкої К.Ю., а саме: втручання суддів у здійснення адвокатської діяльності, порушення дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів та доведенні їх переконливості, ототожнення адвоката з клієнтом відповідно до звернення адвоката Гончарова І.М.

Зі змісту листа адвоката Гончарова І.М., суддями ВАКС були порушені його права та права його клієнта під час розгляду кримінальної справи № 760/9083/19. За заявою адвоката між ним та клієнтом 15 травня 2022 року укладено договір про надання правової допомоги, а на наступний день до ВАКС подано клопотання про відкладення судового засідання у зв'язку із необхідністю ознайомлення з матеріалами судової справи та матеріалами кримінальних проваджень, задля підготовки правової позиції у справі та здійснення належного захисту клієнта. Зокрема, клопотання обґрунтовано значним обсягом матеріалів кримінальних проваджень, що складає понад 70 томів.

Не зважаючи на вказане, суд призначив наступне судове засідання на 23 травня 2022 року, надавши адвокату Гончарову І.М. 5 робочих днів, що є недостатнім строком для здійснення підготовки до захисту клієнта, з урахуванням того, що виявлений обсяг матеріалів складав більше 113 томів, а матеріали кримінальних проваджень були відсутні в місті Києві.

Також заявник зазначає і про інші грубі порушення його прав суддями ВАКС, зокрема це порушення, які стосуються фактичної відмови розглядати заяву про відвід головуючого судді Крикливого В.В., суддів Галабали М.В., Широкої К.Ю. з мотивів її повторності; протиправне залишення без задоволення заяви клієнта про відмову від захисника у відповідності до частини 1 статті 54

КПК України; прийняття ухвали про порушення питання притягнення адвоката Гончарова І.М. до дисциплінарної відповідальності, що може бути розцінено як тиск на останнього та зведення його діяльності до формальної участі в судових засіданнях.

На переконання Ради адвокатів України, вищевикладене дає обґрунтовані підстави констатувати, що фактично ігноруючи всі передбачені національним та міжнародним законодавством гарантії та принципи адвокатської діяльності в Україні, судді ВАКС, з метою якомога швидше ухвалити обвинувальний вирок, вдаються до тиску на адвоката, протиправно позбавляють можливості реалізувати конституційне право людини на захист, а захисника здійснювати свої професійні обов'язки.

Згідно з ч. 1 ст. 131-2 Конституції України, надання професійної правничої допомоги в Україні покладається на адвокатуру. Незалежність адвокатури гарантується Конституцією. Право кожного на професійну правничу допомогу закріплено Конституцією України і є одним із ключових елементів реалізації права особи на судовий захист та реалізації всього обсягу конституційних прав і свобод громадян. За змістом ст. 64 Конституції України конституційне право кожного на професійну правничу допомогу не може бути обмежене.

Адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів (ст.4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність, далі - Закон).

Відповідно до статті 20 Закону, під час здійснення адвокатської діяльності адвокат має право вчиняти будь-які дії, не заборонені законом, правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, необхідні для належного виконання договору про надання правової допомоги, зокрема, представляти і захищати права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб у суді.

Професійні права, честь і гідність адвоката гарантуються та охороняються Конституцією України, цим Законом та іншими законами (стаття 23 Закону). У цій статті Закону зазначені гарантії адвокатської діяльності, зокрема: забороняються будь-які втручання і перешкоди здійсненню адвокатської діяльності; адвокату гарантується рівність прав з іншими учасниками провадження, дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів та доведенні їх переконливості, забороняється ототожнення адвоката з клієнтом тощо.

Обсяг процесуальних прав, як можливість реалізації професійних прав адвоката, визначений також нормами КПК України (ст.ст. 42, 46), та кореспондуються із принципом верховенства права (ст. 8 КПК України), який дозволяє адвокату застосовувати методи захисту, які не заборонені законом, при цьому рівність сторін у кримінальному процесі гарантована ст. 22 КПК України.

Відповідно до частини 1 статті 10 КПК України не може бути привілеїв чи обмежень у процесуальних правах, передбачених цим Кодексом, за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних чи інших переконань, статі,

етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, громадянства, освіти, роду занять, а також за мовними або іншими ознаками.

При цьому, Верховний Суд у листі № 1/0/2-22 від 03 березня 2022 року «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» акцентував увагу на тому, що суди, здійснюючи правосуддя в умовах воєнного стану, мають зважати на те, що згідно зі ст. 12-2 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в умовах правового режиму воєнного стану суди, органи й установи системи правосуддя діють виключно на підставі, в межах повноважень та у спосіб, визначені Конституцією України й законами України, а також на те, що відповідно до ст. 26 цього Закону скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється.

Захист передбаченими процесуальним законом методами інтересів клієнта є прямим обов'язком адвоката, що визначений профільним Законом.

Адвокати не повинні потерпати або опинятися під загрозою санкцій чи тиску, якщо вони діють у відповідності зі своїми професійними стандартами (Принцип I Рекомендації № R (2000) 21 Комітету Міністрів державам-членам про свободу професійної діяльності адвокатів, ухваленої Комітетом Міністрів Ради Європи 25 жовтня 2000 року).

Дотримання спільних правових принципів та етичних цінностей усіма професійними учасниками судового процесу є необхідною умовою для належного відправлення правосуддя. Органи державної влади України, в тому числі і судові органи повинні визнавати і додержуватись принципу забезпечення права на захист. Даний принцип є обов'язковою та невід'ємною складовою одного з найважливіших обов'язків, що має гарантувати демократична держава – справедливе судочинство (Висновок КРЄС № (2013) 16 «Про відносини між суддями та адвокатами», прийнятого на 14-му пленарному засіданні КРЄС (м. Страсбург, 13 - 15 листопада 2013 року).

Органи державної влади України, в тому числі і судові органи повинні визнавати і додержуватись принципу забезпечення права на захист. Даний принцип є обов'язковою та невід'ємною складовою одного з найважливіших обов'язків, що має гарантувати демократична держава – справедливе судочинство.

Враховуючи наведене, з огляду на встановлені Комітетом захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності факти порушень з боку суддів ВАКС, а саме: втручання в адвокатську діяльність Гончарова І.М.; порушення під час судового засідання принципу дотримання засад змагальності і свободи в наданні доказів, доведенні їх переконливості; протиправне ототожнення адвоката з клієнтом; притягнення адвоката до відповідальності за його висловлювання у справі, що відображають позицію клієнта;

з урахуванням пропозицій членів Ради адвокатів України розробити рекомендації щодо необхідного часу, протягом якого захисник має фізичну можливість ознайомитися із матеріалами кримінального провадження та після їх

розробки провести спільний захід із суддями, з метою доведення до них позиції адвокатури;

врахувавши аналогічні звернення адвокатів, керуючись статтями 55, 57 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про Раду адвокатів України, Регламентом Ради адвокатів України, **вирішила:**

1. Заявити про неприпустимість порушень права адвоката на ефективну участь в процесі при здійсненні адвокатської діяльності в суді, у тому числі шляхом суттєвого обмеження суддями часу на ознайомлення з матеріалами судової справи для підготовки правової позиції адвоката у справі та здійснення належного захисту клієнта.
2. Доручити Комітету з кримінального права та процесу розробити рекомендації, щодо необхідного часу, протягом якого захисник має фізичну можливість ознайомитися із матеріалами кримінального провадження та подати на розгляд Ради адвокатів України пропозиції для ухвалення відповідного рішення.
3. Після затвердження Радою адвокатів України рекомендацій, щодо необхідного часу, протягом якого захисник має фізичну можливість ознайомитися із матеріалами кримінального провадження провести спільний круглий стіл із суддями, з метою доведення до них позиції адвокатури.
4. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити заявника та Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності.

Голова Ради адвокатів України

/підпис/

Л.П. Ізовітова

Секретар Ради адвокатів України

/підпис/

І.В. Колесников